7/12736

T.C.
BAŞBAKANLIK
Dış Ticaret Müsteşarlığı

04 NİSAN 2006

Sayı : B.02.1.DTM.0.09.00.00 – 188 – 2848

Konu : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 14/03/2006 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02- 7/12736-19588/49700 sayılı yazıları.

İlgi'de kayıtlı yazıları eki İzmir Milletvekili Sn. Enver ÖKTEM tarafından verilen 7/12736 sayılı yazılı soru önergesine ilişkin cevap ekte sunulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.

Kürşad TÜZMEN
Devlet Bakanı

Ekler:
1-3 sayfa

DTM Hukuk Müşavirliği
İnönü Bulvarı No: 36 Emek 06100 ANKARA
Telefon: (0312) 212 59 01 Faks: (312) 212 34 16
e-posta: hukuk@dtm.gov.tr Elektronik ağ: www.dtm.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat : Hülya AKSAKALLI Hukuk Müşaviri

7/12736

İzmir Milletvekili Sn. Enver ÖKTEM tarafından verilen 7/12736 sayılı soru önergesi:

Başta yatırım ortamının iyileştirilmesi, sanayimizin ihtiyaçları, mevcut denetim sisteminin bilinen yetersizliklerinin yanısıra, AB mevzuatına uyum çalışmaları, DTÖ ve Gümrük Birliği'nden doğan taahhütlerimiz de dikkate alınarak, ithalat denetim sisteminde çağdaş ve sonuçları itibariyle Ülkemiz sanayiinin yatırım ve üretim kabiliyetini artıracak bazı değişiklikler yapmak kaçınılmaz olmuştur.

Bu kapsamda, ithalatta zorunlu standart denetimine tabi ürünlerle ilgili Dış Ticarette Standardizasyon Tebliği'nde, AB ithalat denetim sisteminin uyumlaştırılmasının pratik anlamda ilk ayağını oluşturmak üzere zorunlu standart denetimine tabi ürün sayısı kapsamlı bir şekilde azaltılmıştır. Bu değişikliğin gerekçelerinden başlıcaları aşağıda sunulmaktadır.

- Denetimlerin sadece ithalat aşamasında yapılması güvensiz ve kalitesiz ürünlerin piyasaya girişini engellemede yetersiz kalmaktadır. İthalat denetimlerinin, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ağırlıklı olarak piyasada yapılması, sadece problemli ve riskli ürünlerin sınırda kontrole tabi tutulması gerekmektedir.

- Ülkemizde uygulanan zorunlu standartlar Gümrük Birliği'ne aykırılık teşkil etmekte ve Gümrük Birliği'nden doğan AB nezdindeki haklarımızın kullanımını geciktirmektedir.

- Piyasaya güvenli ürünlerin arzı için ürün güvenliği kurallarını düzenleyen AB direktifleri gibi teknik mevzuatın uygulanması gerekmektedir. Genellikle şekil, boy gibi performans özelliklerini düzenlemekte olan standartlar ise ihtiyari olup asgari güvenlik koşullarının sağlanması için yeterli değildir.

- Zorunlu standart uygulaması, başta AB nezdinde Onaylanmış Kuruluşlarımızın atanması ve TSE'nin AB standardizasyon kuruluşları olan CEN ve CENELEC'e üyeliğinin önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır. Nitekim TSE, yakın zamanda ilgili kamu kuruluşlarına gönderdiği bir yazıda CEN ve CENELEC üyeliğinde nihai aşamanın geçilebilmesi için zorunlu standart uygulamasına son verilmesini talep etmiştir.

- AB mevzuatına uyum sağlanan alanlarda zorunlu standart uygulamaları Dünya Ticaret Örgütü ve iç hukuk kurallarına da aykırılık teşkil etmektedir.

Bu çerçevede, TSE denetimine tabi ürünlerle ilgili 2006/1 sayılı DTS Tebliği kapsamındaki ithalatta zorunlu standart denetimine tabi ürünler listesi % 60 oranında azaltılmıştır. Listeden çıkarılan ürünlerin çoğu için bir AB mevzuatı mevcut olup bu mevzuat Yönetmelik olarak iç hukukumuza kazandırılmış durumdadır.

Bununla birlikte, AB mevzuatı ile uyumlaştırılmış iç mevzuatı bulunan ürünlerde ithalat denetimleri kaldırılmamakta, bunun yerine, riskli ürünlere yönelik olarak işlemlerin daha hızlı, etkin ve şeffaf bir şekilde yapılması için çağdaş bir sistem oluşturulmaktadır. Kamu kaynakları; risk taşımayan malların denetimine değil, riskli ve kritik malların denetimine tahsis edilmektedir. Bu amaçla, denetimleri kayıt altına alarak ürünleri iç piyasada da izleme imkanı sağlayan on-line bir veri tabanı uygulamaya konulmuş, sektörler itibarıyla yeni sisteme geçiş takvimi belirlenmiştir. Bu kapsamda, kozmetik, deterjanlar, kişisel koruyucu donanımlar, oyuncaklar gibi ürünlere ilişkin AB mevzuatının ulusal mevzuat olarak yayımlamasını müteakip, bu alanlara karşılık gelen zorunlu standartlar yerine AB direktiflerinin gerektirdiği yeni denetim sistemleri uygulanmaya başlanmıştır.

Ayrıca, yeni sistemde, ithal olsun yerli olsun bütün ürünler, "Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik" (17 Ocak 2002 tarihli ve 24643 sayılı R.G.) kapsamında iç piyasada yetkili kuruluşlar tarafından gerçekleştirilecek, ithalat denetimleri ise risk analizi prensibine dayalı olarak ürün/ithalatçı temelinde yapılacaktır. Dolayısıyla, ithalat aşamasında her ürün değil, sadece ürün/ithalatçı bağlamında risk oluşturma ihtimali bulunan ürünler denetlenecek, iç piyasada ise düzenli ve rasgele denetimler yapılacaktır.

Bu kapsamda, 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun'a (11 Temmuz 2001 tarihli ve 24459 sayılı R.G.) göre; yerli ve ithal bütün ürünlerin ilgili mevzuatına uygun olması, mevzuatı olmayan ürünlerin dahi temel gerekleri (asgari sağlık, emniyet ve çevrenin korunması, tüketicinin doğru bilgilendirilmesi) karşılaması zorunlu olup bundan üretici veya ithalatçı sorumlu tutulmaktadır. Mevzuatına uygun olmadığı tespit edilen ürünlere ise anılan Kanunda yer alan müeyyidelerin uygulanması gerekmektedir.

Söz konusu Kanun uyarınca, Türk tüketicileri ve kullanıcılarına mevzuata uygun ve güvenli ürünlerin ulaşmasını sağlamak üzere piyasa gözetimi ve denetiminin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılması öngörülmüştür. Söz konusu kurum ve kuruluşlar piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerini merkez ve taşra teşkilatında yer alan denetim birimleri aracılığıyla yerine getirmektedir.

Piyasa gözetimi ve denetimi konusunda yetkili kuruluşlar arasında işbirliğinin sağlanması, karşılaşılan sorunların giderilmesi amacıyla çözüm önerilerinin üretilmesi ve ürünlere ilişkin teknik mevzuatın yetkili kuruluşlarca hazırlanmasını ve uygulanmasını izlemek amacıyla Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmeliğin 12-15'inci maddeleri uyarınca Piyasa Gözetimi ve Denetimi Koordinasyon Kurulu (PGDKK) oluşturulmuştur. Yetkili kuruluşların birer daimi temsilcisinden teşekkül eden Kurulun başkanlığı ve sekreterya hizmetleri Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yürütülmektedir. Kurul dört ayda bir toplanmakta ve gerekli hallerde olağanüstü toplantıya çağırabilmektedir.

Gerek anılan Kurul toplantılarında gerek 20-24 Şubat 2006 tarihleri arasında Brüksel'de yapılan "Malların Serbest Dolaşımı" başlığındaki ayrıntılı tarama toplantılarında piyasa gözetimi ve denetim faaliyetlerinin 4703 sayılı Kanun uyarınca 2001 yılından bu yana ilgili kamu kuruluşlarının hukuki sorumluluğu olduğu ve bu denetimlerin yerine getirildiği söz konusu kuruluşlarca belirtilmiştir. Konuya ilişkin detaylı bilgilerin piyasa denetiminden sorumlu kuruluşlardan alınmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Diğer taraftan, ISO, TSE Belgesi gibi kalite işaret veya belgeleri, ürünlerin kaliteli olduklarının bir göstergesi olarak rakiplerinden farklı olmak isteyen veya tüketici nezdinde daha üst sıralarda yer almak isteyen bütün firmalar tarafından tercih edilebilmektedir. Bu konuda örneğin Avrupa Birliği'nde standartlar ihtiyari olup bunların yerine tüketicilere ve kullanıcılara en üst düzeyde koruma sağlayan CE işareti gibi hususları gerektiren AB ürün mevzuatları zorunlu olarak uygulanmaktadır. İlgili kamu kuruluşlarımız da söz konusu ürün mevzuatlarını birkaç istisna dışında ulusal mevzuat olarak yürürlüğe koymuş olup piyasaya arz edilecek yerli ve ithal tüm ürünler için CE işareti Ülkemizde zorunlu hale getirilmiştir. Nitekim, zorunlu standartların yerli üreticileri koruma amacıyla bir dış ticaret politika aracı olarak kullanılmaması hususu Ülkemizin de taraf olduğu DTÖ-Ticarette Teknik Engellerin Önlenmesi Anlaşmasınca hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca, Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği'nin "malların serbest dolaşımı" prensibine uygun olarak düzenlenmemiş alanda yer alan Türk ürünlerinin zorunlu standart gibi herhangi bir denetim engeliyle karşılaşmaksızın AB pazarına girmesi öngörülmekte olup bu husus Avrupa Komisyonu'nun Kararı ile teyit edilmiştir. Bu nedenle, AB ve diğer üçüncü ülkelere yönelik zorunlu standart uygulamasına devam edilmesi Türk ihracatçılarına benzer denetimlerin

uygulanması ve dolayısıyla ihracatın önüne engel çıkarılması tehdidini de beraberinde getirmektedir.

Diğer taraftan, Ülkemizde zorunlu standart uygulamaları ile ithalatın artması/azalması arasında doğrusal bir ilişki bulunmamakta, bu nedenle zorunlu standart uygulamasına son verilen ürünlerin ithalatında hızlı bir artış sonucu dış ticaret açığında olumsuz bir gelişme beklenmemektedir. Zorunlu standart uygulamasından çıkarılan ürünlerin çoğunun ara ve hammadde olması (örneğin, 60 civarında vida ve cıvata standardı yer almaktaydı) ve bu ürünlerin Dahilde İşleme Rejimi, Yatırım Teşvik Belgesi, AQAP Belgesi, GMP Belgesi, İmalat Yeterlilik Belgesi ve Tip Onayı Belgesi gibi muafiyetler kapsamında herhangi bir standart denetimine tabi olmaksızın ithal edilmesi mümkün bulunmaktadır.

Nitekim, TSE denetime tabi ürünlerin 2006 Ocak ayı ithalatı geçen yılın aynı dönemine göre %31 artarken, denetim listesi dışında bırakılan ürünlerin ithalatı aynı dönemde %19 artmıştır. Diğer bir ifadeyle, ithalatta standart denetimlerine tabi olan ürünlerin ithalatındaki artış oranı denetim kapsamından çıkarılan ürünlerin ithalatındaki artış oranından %50 fazla gerçekleşmiştir.